

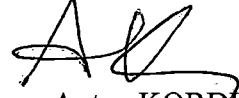
TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9227
Tarih : 21.11.2024

19794

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet YILMAZ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Ayten KORDU
Tunceli Milletvekili

15 Kasım 1937 tarihinde Dersim halkının onurlu direnişinin öncüleri olan Seyid Rıza ve arkadaşları, Elâzığ Buğday Meydanı'nda kurulan bir düzmece mahkemede sonucunda idam edildiler. Kendilerine savurma hakkı dahi verilmeden yaşı küçültülerek idam edilen Seyid Rıza ve arkadaşlarının cenazeleri ise hiçbir zaman ailelerine verilmedi. Aradan geçen 87 yıla rağmen Seyid Rıza, oğlu ve arkadaşlarının mezar yerleri hala gizlenmektedir. Direnişin önderlerinin idamı sonrasında Dersim coğrafyası, kültürü, dili ve inancına yönelik asimilasyoncu bir yaklaşımla birlikte sürdürülen harekâta binlerce yurttaş yaşamını yitirmiştir. Bunun sonucunda, resmi rakamlara göre 12 bin, bağımsız araştırmacı ve tarihçilere göre ise 70 bin ile 100 bin civarında Dersimli çocuk, yaşlı ve kadın yaşamını yitirdiği ifade edilmektedir.

1937-1938 yılında yaşanan olaylarda binlerce yurttaşın yaşamını yitirmesinin yanında hayatta kalan kız çocukları evlatlık olarak verilmiş ve yoğun asimilasyona tutulmuştur. Bu politikalarla yalnızca bir direniş bastırılmak istenmemiş, Dersim halkının Raa (rayâ) haqî inancı, Kirmançkî dili, kültürü ve doğası da yok edilmek istenmiştir. Dersim'e ilişkin sayısız rapor hazırlanmış, harekât öncesinde Dersimlilerin silahları toplatılmış, karakol ve kışlalar inşa edilmiştir. Dersim halkı bu duruma karşı engelleyici olmamış ama haklarına ve onurlarına yapılan saldırılara karşı meşru direnişe geçmişlerdir.

Yeni kurulan Cumhuriyet için Dersim coğrafyası hep bir tehdit olarak algılanmış, bu tehdit algısı hazırlanan tüm raporlara yansımıştır. 2 Şubat 1926'da Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey hazırladığı raporda Dersim'e "Çıban Başı" demiştir. Tedip ve Tenkil Harekâtı 'ile Dersimlileri yola getirme, uslandırma ve haddini bildirme politikaları uygulanmıştır. Bu süreçte öz savunma yapan Kürt ve Alevi halkına yönelik büyük bir katliam gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda;

1. Seyid Rıza ve arkadaşlarının mezar yerleri aradan geçen 87 yıla rağmen neden hala açıklanmamaktadır?
2. 1937-1938 Dersim olaylarına ilişkin devlet arşivleri neden açılmamaktadır? 15 Kasım 1937 tarihinde Seyid Rıza ve arkadaşlarının idam edildikleri mahkeme tutanakları kamuoyuyla neden paylaşılmamaktadır?
3. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2011 yılında Başbakanlığı döneminde, Dersim olaylarına ilişkin, "Eğer devlet adına özür dilemek gerekiyorsa ve böyle bir literatür varsa, ben özür dilerim ve diliyorum" ifadelerini kullanmasına rağmen Dersim olayları ile neden yüzleşilmemektedir?
4. 1937/38/39 tarihlerinde Dersim'de kaç yurttaşımız yaşamını yitirmiştir?
5. Dersim'de isyan ettiği iddiasıyla tutuklanan 58 kişiden 7'si idam edilmiş, diğer 51 kişinin akıbeti nedir?
6. 1937-1938 Dersim olayları sonrasında kaç Dersimli zorla göç ettirilmiş, ne şekilde ve hangi bölgelere/yerlere gönderilmiştir?
7. Zorla göç ettirilmiş kişilerin ne kadarına geri dönüş imkânı sağlanmıştır?
8. 37-38 Dersim olayları sonrasında kaç kız çocuğu ailelerinden kopararak evlatlık verilmiştir? Evlatlık verilen kız çocuklarına ilişkin devlet arşivlerinde resmi kayıtlar bulunmakta mıdır?
9. Dersim'in tüm tarihsel arka planıyla, gasp edilen hakları, dili, inancı ve kültürüyle yüzleşmek, mağdurlarına karşı uluslararası hukuktan doğan sorumlulukları yerine getirmek amacıyla herhangi bir çalışmanız var mı?
10. Dersim olaylarıyla yüzleşmeye katkı sunması açısından AB ülkeleri, ABD ve Rusya Federasyonu'nda bulunan arşivlerin toplanması ve kamuya açılmasına ilişkin bir çalışmanız olacak mıdır?
11. Dersim adının iade edilmesi için bir girişiminiz olacak mıdır?